www.prepp.in

Series : S3RQP **SET~4**

प्रश्न-पत्र कोड
Q.P. Code **22**

रोल नं.
Roll No.

परीक्षार्थी प्रश्न-पत्र कोड को उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर अवश्य लिखें।
Candidates must write the Q.P. Code on the title page of the answer-book.

संस्कृतम् (केन्द्रिकम्)
SANSKRIT (Core)

समयोः : होरात्रयम्
निर्धारित समय : 3 घण्टे
Time allowed : 3 hours

पूर्णाङ्काः : 80
अधिकतम अंक : 80
Maximum Marks : 80

नोट []

(I) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ **19** हैं।

(II) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिए गए प्रश्न-पत्र कोड को परीक्षार्थी उत्तर-पुस्तिका के मुख-पृष्ठ पर लिखें।

(III) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में **18** प्रश्न हैं।

(IV) **कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, उत्तर-पुस्तिका में यथा स्थान पर प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।**

(V) इस प्रश्न-पत्र को पढ़ने के लिए 15 मिनट का समय दिया गया है। प्रश्न-पत्र का वितरण पूर्वाह्न में 10.15 बजे किया जाएगा। 10.15 बजे से 10.30 बजे तक परीक्षार्थी केवल प्रश्न-पत्र को पढ़ेंगे और इस अवधि के दौरान वे उत्तर-पुस्तिका पर कोई उत्तर नहीं लिखेंगे।

NOTE

(I) Please check that this question paper contains **19** printed pages.

(II) Q.P. Code given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.

(III) Please check that this question paper contains **18** questions.

(IV) **Please write down the Serial Number of the question in the answer-book at the given place before attempting it.**

(V) 15 minute time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the candidates will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

General Instructions :

*Question paper is divided into **4** sections.*

*It has total **18** questions.*

***Section A** – 1 Question no. 1*

***Section B** – 3 Questions no. 2 to 4*

***Section C** – 5 Questions no. 5 to 9*

***Section D** – 9 Questions no. 10 to 18*

Attempt questions as per specific instructions.

Write question no. in answer book before attempting it.

सामान्य निर्देशा:

अस्मिन् प्रश्नपत्रे **चत्वार:** खण्डा: सन्ति ।

अस्मिन् प्रश्नपत्रे **अष्टादश (18)** प्रश्ना: सन्ति ।

खण्ड: 'क' – 1 – प्रश्नसंख्या 1

खण्ड: 'ख' – 3 – प्रश्नसंख्या 2 – 4

खण्ड: 'ग' – 5 – प्रश्नसंख्या 5 – 9

खण्ड: 'घ' – 9 – प्रश्नसंख्या 10 – 18

विशिष्ट–निर्देशानुसारं प्रश्ना: समाधेया: ।

उत्तरपुस्तिकायां लेखनात् पूर्वं सर्वप्रथमं प्रश्नसंख्या लेखनीया ।

Prepp
Your Personal Exams Guide

खण्ड: 'क'

अपठितांश-अवबोधनम्

10 अङ्का:

अपठितांश अवबोधन

Unseen Reading Comprehension

1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत।
निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए।
Read the following passage and answer the given questions in Sanskrit.

अद्यत्वे अस्माकं शान्तिप्रिये भारतवर्षे गंभीरा आतंकवाद-समस्या वर्तते। प्रतिदिनम् आतंकवादिन: अनेकान् निरीहान् जनान् व्यापादयन्ति। जम्मूकाश्मीरे नियुक्ता: भारतीयसैनिका: स्वदेशस्य रक्षायै प्राणान् अपि समर्पयन्ति। काश्मीरे नियुक्त – सैनिकानां भार्या: आशङ्किता: भवन्ति, यत् न जाने कदा तासां पति: संघर्षे वीरगतिं प्राप्नुयात्। अस्माकं प्रतिवेशिना पाकिस्तानदेशेन आतंकवादिभ्य: अस्त्रशस्त्राणि धनादीनि च प्रदीयन्ते। केचन अपरिपक्वबुद्धय: युवका: प्रतिवेशिदेशस्य मिथ्याप्रचारै: भ्रान्ता: सन्त: हिंसामार्गम् अनुगच्छन्ति। "हिंसामाध्यमेन न कस्या: अपि समस्याया: समाधानं प्राप्तुं शक्यते" इति प्रधानमन्त्रिणा मुहु: मुहु: कथ्यते। वस्तुत: सम्पूर्ण: विश्व: एव आतंकवादस्यसमस्यया ग्रस्त: वर्तते न केवलं भारतवर्ष: एव, अत: विश्वस्य प्रमुखै: राष्ट्राध्यक्षै: एतस्य आतंकवादस्य समूलनाशाय कश्चन उपाय: यथाशीघ्रं चिन्तनीय:।

प्रश्ना:

(अ) एकपदेन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)
एक शब्द में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)
Answer in one word : (Only two questions) *2×1=2*

(i) अद्यत्वे भारतवर्षे का समस्या वर्तते ?

(ii) के अनेकान् निरीहान् जनान् व्यापादयन्ति ?

(iii) भारतीयसैनिका: कस्य रक्षायै प्राणान् समर्पयन्ति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)
पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)
Answer in a complete sentence : (Only two questions) *2×2=4*

(i) सैनिकानां भार्या: किमर्थं आशङ्किता: भवन्ति ?

(ii) कीदृशा: युवका: हिंसामार्गम् अनुगच्छन्ति ?

(iii) प्रधानमन्त्रिणा मुहु: मुहु: किं कथ्यते ?

(इ) अस्य अनुच्छेदस्य द्वित्रिशब्दात्मकं समुचितं शीर्षकं लिखत।
इस अनुच्छेद का दो या तीन शब्दों में उचित शीर्षक लिखिए।
Write a suitable title for this passage in two or three words. *1×1=1*

(ई) यथानिर्देशम् उत्तरत : (केवलं प्रश्नत्रयम्)
निर्देशानुसार उत्तर दीजिए : (केवल तीन प्रश्न)
Answer as directed : (Only three questions) *3×1=3*

(i) 'आतंकवादिन:' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किं प्रयुक्तम् ?

(A) वर्तते
(B) व्यापादयन्ति
(C) समर्पयन्ति
(D) प्रदीयन्ते

(ii) 'भारतवर्षे' इति पदस्य विशेषणपदं चिनुत –

(A) शान्तिप्रिये
(B) संघर्षे
(C) अद्यत्वे
(D) जम्मूकाश्मीरे

(iii) 'प्रदीयन्ते' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं चिनुत –

(A) भारतीयसैनिका:
(B) मिथ्याप्रचारै:
(C) पाकिस्तानदेशेन
(D) भार्या

(iv) 'वारं - वारम्' इति पदस्य पर्यायपदं गद्यांशात् चिनुत –

(A) समाधानम् (B) अस्माकम्
(C) प्रतिदिनम् (D) मुहु: मुहु:

Prepp
Your Personal Exams Guide

खण्डः 'ख'

रचनात्मक-कार्यम् *15 अङ्काः*

रचनात्मक कार्य

Writing Skills

2. भवती स्वप्ना । भवत्याः विद्यालये आयोक्ष्यमाणे वार्षिकोत्सवे संस्कृतनाटकस्य मञ्चनं भविष्यति । अस्मिन्नवसरे स्वसख्यै श्रुतिकृते प्रेषिते निमन्त्रणपत्रे मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत ।

आप स्वप्ना हैं । आपके विद्यालय में आयोजित वार्षिक उत्सव में संस्कृत नाटक का मंचन होगा । इस अवसर पर अपनी सखी श्रुति के लिए प्रेषित निमन्त्रण पत्र में मंजूषा से पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति करके निमन्त्रण पत्र को पुनः लिखिए ।

You are Swapna. On the annual day of your school a performance of a Sanskrit drama is to take place. In an invitation letter written to your friend Shruti, fill in the blanks with words given in the box and rewrite the same. $10\times\frac{1}{2}=5$

पत्रम्

प्रियसखि (i) ________ !

सप्रेम नमो नमः ।

अत्र (ii) ________ तत्रास्तु । अस्माकं (iii) ________ वार्षिकोत्सवः वसन्तपञ्चमीपर्वणः अवसरे आयोक्ष्यते । अत्र महाकवि-कालिदासेन (iv) ________ अभिज्ञानशाकुन्तलस्य चतुर्थाङ्कस्य (v) ________ छात्रैः प्रस्तोष्यते । अयम् अङ्कः संस्कृतसाहित्यस्य रत्नभूतः अस्ति । अहमपि शकुन्तलायाः (vi) ________ (निर्वक्ष्यामि) । अस्माभिः प्रतिदिनं नाटकस्य (vii) ________ क्रियते । एतद् दृष्ट्वा त्वं नूनम् (viii) ________ आनुभविष्यसि । अस्मिन् दिने त्वया अवश्यमेव अत्र (ix) ________ । परिवारे सर्वेभ्यः मम प्रणामाञ्जलिः निवेदनीया ।

तव प्रियसखी ।

(x) ________ ।

मञ्जूषा

आनन्दम्, श्रुते !, कुशलम्, विद्यालयस्य, आगन्तव्यम्, भूमिकाम्, विरचितस्य, मञ्चनम्, स्वप्ना, पूर्वाभ्यासः ।

3. (क) प्रदत्तचित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया अथवा स्वतन्त्ररूपेण संस्कृतेन पञ्चवाक्यानि लिखत।

दिए हुए चित्र को देखकर मंजूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से अथवा स्वतन्त्र रूप से संस्कृत में पाँच वाक्य लिखिए।

Looking at the given picture write five sentences in Sanskrit using the words given in the box or independently. *5×1=5*

मञ्जूषा

वृक्षारोपणम्, छात्राः, वातावरणम्, विद्यालये, भवति, स्वच्छम्, वायुं, मिलति, प्राणवायुः, करणीयम्, वृक्षान्, आरोपयन्ति।

अथवा (OR)

(ख) मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया निम्नलिखितं विषयम् आदाय पञ्चभिः संस्कृतवाक्यैः एकम् अनुच्छेदं लिखत :

मंजूषा में दिए हुए शब्दों की सहायता से निम्नलिखित विषय को लेकर पाँच संस्कृत वाक्यों से एक अनुच्छेद लिखिए :

With the help of the words given in the box, write a paragraph with five Sanskrit sentences on the following topic : *5×1=5*

विषय: – **'भारतदेश:'**

मञ्जूषा

आर्यावर्त:, प्राचीनं, प्रसिद्ध:, नाम, देशस्य, सनातनी संस्कृति:, विभिन्नपर्वाणि, जना:, उल्लासपूर्वकं, भागं, प्रसिद्धा:, नद्य:, गृह्णन्ति, सन्ति, विश्वगुरु:, पुरा, पर्वता:, सागरा:, आसीत्।

4. (क) मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया अधोलिखितायां-लघुकथायां रिक्तस्थानानि पूरयित्वा कथां पुन: लिखत।

मंजूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से नीचे लिखी लघुकथा में रिक्त स्थान भरकर कथा को पुन: लिखिए।

Complete the blanks of the following short story, with the help of the words given in the box below and rewrite the same. $10\times\frac{1}{2}=5$

नागार्जुन: प्रसिद्ध: रसायनशास्त्रज्ञ: सुविख्यात: (i) __________ अपि च आसीत्। देशविदेशेषु तस्य (ii) __________ प्रसृता। एकदा तस्य समीपे (iii) __________ युवकौ आगच्छताम्। तौ तस्य सहायकौ भवितुम् इच्छत: स्म। नागार्जुन: उभाभ्याम् अपि एकम् एकं वस्तु (iv) __________ उक्तवान् – श्व: अनेन रसायनं निर्माय (v) __________। तेनैव भवतो: परीक्षा भविष्यति, एकस्य चयनमपि (vi) __________। अन्यस्मिन् दिने एक: रसायनं (vii) __________ आनीतवान्। द्वितीय: अवदत् – कृपया क्षम्यताम्। मया मार्गे एक: वृद्ध: रोगी (viii) __________। तं चिकित्सालयं नीत्वा सेवां कृतवान्। अत: (ix) __________ समय एव न लब्ध:। स: रुग्ण: नागार्जुनेन एव मार्गे (x) __________ स्थापित: आसीत्। अत: द्वितीय: एव युवक: परीक्षायां सफल: जात:।

मञ्जूषा

रसायननिर्माणार्थं, वैद्य:, दत्वा, निर्माय, करिष्यामि, आनेतव्यम्, कीर्ति:, दृष्ट:, परीक्षायै, द्वौ।

अथवा (OR)

Prepp
Your Personal Exams Guide

(ख) अधोलिखित-संवादे मञ्जूषात: संवादवाक्यं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत :

निम्नलिखित संवाद में मंजूषा से संवाद वाक्य चुनकर रिक्त स्थान भरिए :

Fill in the blanks in the following conversation with the help of given sentences in box : *5×1=5*

आचार्या — भो उमे ! जानासि यद् अस्माकं देशस्य प्राचीनं नाम किम् आसीत् ?

उमा — महोदये ! (i) ____________________ ।

आचार्या — शोभनम् । आर्यावर्तस्य अर्थोऽस्ति – आर्याणां स्थानम् । अत्र आर्यशब्दस्य अर्थ: क: अस्ति ?

उमा — (ii) ____________________ ।

आचार्या — शोभनम् उमे ! अत्र सर्वे एव श्रेष्ठा: जना: अवसन् । अधुना वद – अस्माकं देशस्य नाम भारतम् कस्य नाम्ना जातम् ?

उमा — (iii) ____________________ ।

आचार्या — शोभनम् – ऋषभदेवस्य पुत्रः चक्रवर्ती राजा भरत: आसीत् । एकोऽपर: भरत: कस्य पुत्र: आसीत् ?

उमा — महोदये ! (iv) ____________________ ।

आचार्या — बहुशोभनम् , राज्ञ: दशरथस्य चत्वार: पुत्रा: आसन् – राम:, लक्ष्मण:, भरत:, शत्रुघ्नश्च । रामेण सह वनम् एतेषु कः गतवान् ?

उमा — महोदये ! (v) ____________________ ।

मञ्जूषा

राज्ञ: भरतस्य नाम्ना भारतं नाम जातम् ।
रामेण सह लक्ष्मणः वनं गतवान् ।
आर्यशब्दस्य अर्थ: श्रेष्ठ: भवति ।
अस्माकं देशस्य प्राचीनं नाम आर्यावर्त: आसीत् ।
अपर: भरत: महाराज-दशरथस्य पुत्र: आसीत् ।

Prepp
Your Personal Exams Guide

खण्डः 'ग'

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

20 अङ्काः

अनुप्रयुक्त-व्याकरण

Applied Grammar

5. अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कृत्वा लिखत। (केवलम् प्रश्नचतुष्टयम्)
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों की सन्धि अथवा सन्धि-विच्छेद करके लिखिए। (केवल चार प्रश्न)
Disjoin or join sandhis in the underlined words of the following sentences. (Only four questions) *4×1=4*

(i) वेदमनूच्य आचार्योऽन्तेवासिनम् अनुशास्ति।

(ii) वनगमननिवृत्तिः पार्थिवस्य + एव तावत्।

(iii) वैवस्वतो मनुः + नाम माननीयो मनीषिणाम्।

(iv) न वयं शिवगणास्तादृशाः ।

(v) तदाहं तु जीवन्नपि मृतः भविष्यामि।

(vi) इति + उक्त्वा ऋतध्वजः तूष्णीम् अतिष्ठत्।

6. अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानाम् उचितं समस्तपदं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत।
(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के उचित समस्तपद या उचित विग्रह दिए हुए विकल्पों से चुनकर लिखिए। (केवल चार प्रश्न)
Select the appropriate expound from the given choices for the underlined words 'समस्तपद' or 'विग्रह' of the following sentences.
(Only four questions) *4×1=4*

(i) यानि अनवद्यानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि।

(A) न अवद्यानि (B) न वद्यानि

(C) न अनवद्यानि (D) अन् वद्यानि

(ii) धैर्यसागरः लक्ष्मणः केन क्षोभितः ?

(A) धैर्येण सागरः (B) धैर्याय सागरः

(C) धैर्यस्य सागरः (D) धैर्यात् सागरः

(iii) दुष्टः उरगेण क्षता अंगुलीव त्याज्यः।

(A) उरगेनक्षता (B) उरगक्षता

(C) उरगाक्षता (D) उरगेक्षता

(iv) स एव यथोचितं व्यवहरिष्यति।

(A) उचितम् यथा (B) यथा उचितम्

(C) उचितम् अनतिक्रम्य (D) उचितं क्रम्य

(v) परस्परमनुव्रतौ पतिपत्न्यौ त्रिवर्गं साधयतः।

(A) पतिः च पत्नी च (B) पतिः पत्न्यौ च

(C) पती पत्न्यौ च (D) पती च पत्नी च

(vi) नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः।

(A) अल्पाः बुद्धयः (B) अल्पा च बुद्धिः

(C) अल्पा च बुद्धिः च (D) अल्पा बुद्धिः येषां ते

7. अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं संयुक्तंविभक्तंवा प्रकृति-प्रत्यययोगं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के उपयुक्त संयुक्त अथवा विभक्त प्रकृति-प्रत्यय योग को दिए गए विकल्पों में से चुनिए। (केवल चार प्रश्न)

From the given choices, choose the correct combination of joint or disjoint set of suffix for the underlined words in the following sentences.

(Only four questions) *4×1=4*

(i) शठः सहस्रैरपि शिक्ष्यमाणः।

(A) शिक्ष् + शानच् (B) शिक्ष् + मतुप्

(C) शिक्ष् + शतृ (D) शिक्ष् + तव्यत्

(ii) वर्षाणि खलु वस्तव्यं चतुर्दश वने त्वया।

(A) वस् + तव्यत् (B) वस् + अनीयर्

(C) वस्त + व्यम् (D) वस् + तव्यम्

(iii) तदन्वये शुद्धमति प्रसूतः।

(A) प्र + सू + क्तवतु (B) प्र + सू + क्त

(C) प्र + सू + क्त्वा (D) प्रसू + क्तिन्

(iv) राजाज्ञा पालनीया एव।

(A) पालन + इया (B) पालनी + या

(C) पालनी + टाप् (D) पालनीय + टाप्

(v) सिद्धोऽहं बल + मतुप् सुखी।

(A) बलवान् (B) बलमान्

(C) बलवतुम् (D) बलमतुप्

(vi) सः यदा पञ्च-वार्षिकः जातः।

(A) वर्ष + इन् (B) वर्ष + ठक्

(C) वर्षा + इनि (D) वार्ष + इक

8. प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उपपद-विभक्तिरूपं चिनुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

दिए हुए विकल्पों से उपयुक्त उपपद विभक्ति रूप को चुनिए। (केवल चार प्रश्न)

Choose the appropriate subordinate clause form the given options. (Only four questions) *4×1=4*

(i) ________ न प्रमदितव्यम्।

(A) धर्मात् (B) धर्मेण

(C) धर्मम् (D) धर्मस्य

Prepp Your Personal Exams Guide

(ii) हा धिक् ! ________ अविज्ञायोपालभसे।

(A) अस्माभि: (B) वयम्

(C) अस्मान् (D) अस्मभ्यम्

(iii) अहम् अधुनैव ________ पारदभस्म ददामि।

(A) त्वाम् (B) युष्मान्

(C) तुभ्यम् (D) यूयम्

(iv) कश्चन कापालिकः ________ समागत:।

(A) सभायै (B) सभायाम्

(C) सभाया: (D) सभाम्

(v) ________ अन्ते च वारि अमृतं भवति।

(A) भोजनस्य (B) भोजनेन

(C) भोजनात् (D) भोजने

9. अधोलिखित वाक्येषु वाच्यानुसारं कोष्ठकप्रदत्तशब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

निम्नलिखित वाक्यों में वाच्य के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों से रिक्त स्थान भरिए।

(केवल चार प्रश्न)

Fill in the blanks in the following sentences with the help of the words given in brackets according to the voices. (Only four questions) *4×1=4*

(i) ध्रुव: ________ पिबति। (दुग्धं /दुग्धेन)

(ii) अस्माभि: ग्राम: ________। (गमिष्यते/गमिष्यति)

(iii) त्वं संस्कृत-गीतं ________। (गास्यसि/गास्यते)

(iv) ________ तीव्रं धाव्यते। (सोहन:/सोहनेन)

(v) छात्राभि: क्रीडा ________। (क्रीड्यते/क्रीडन्ति)

Prepp
Your Personal Exams Guide

खण्डः 'घ'

(i) पठितांशावबोधनम्

25 अङ्काः

पठितांश अवबोधन

Reading Comprehension

10. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत।

निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए।

Read the following prose passage and answer the questions based on them in Sanskrit. *5*

वेदम् अनूच्य आचार्योऽन्तेवासिनम् अनुशास्ति। सत्यं वद। धर्मं चर। स्वाध्यान्मा प्रमदः। आचार्याय प्रियं धनम् आहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः। सत्यान्न प्रमदितव्यम्। धर्मान्न प्रमदितव्यम्। कुशलान्न प्रमदितव्यम्। भूत्यै न प्रमदितव्यम्। स्वाध्याय-प्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम्। देवपितृ-कार्याभ्यां न प्रमदितव्यम्। मातृदेवो भव। पितृदेवो भव। आचार्यदेवो भव। अतिथिदेवो भव।

प्रश्नाः

(अ) एकपदेन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

एक शब्द में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in one word : (Only two questions) $2\times\frac{1}{2}=1$

(i) आचार्यः कम् अनुशास्ति ?

(ii) कं चर ?

(iii) कस्मात् मा प्रमदः ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in a complete sentence : (Only two questions) $2\times1=2$

(i) कम् अनूच्य आचार्यः अन्तेवासिनम् अनुशास्ति ?

(ii) आचार्याय किम् आहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः ?

(iii) अतिथिः कः भवति ?

(इ) यथानिर्देशम् उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

निर्देशानुसार उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer as directed : (Only two questions) $2\times1=2$

(i) 'शिष्यम्' इति पदस्य पर्यायपदं किं प्रयुक्तम् ?

(ii) 'आचार्यः' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् ?

(iii) 'धनम्' इति पदस्य विशेषणपदं किं प्रयुक्तम् ?

www.prepp.in
Prepp
Your Personal Exams Guide

11. अधोलिखितं पद्यं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत ।

निम्नलिखित पद्य को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए ।

Read the following poetry and answer the questions based on them in Sanskrit. *5*

अल्पज्ञ एव पुरुष: प्रलपत्यजस्रं,
पाण्डित्यसम्भृतमतिस्तु मितप्रभाषी ।
कांस्यं यथा हि कुरुतेऽतितरां निनादं,
तद्वत् सुवर्णमिह नैव करोति नादम् ।।

प्रश्ना:

(अ) एकपदेन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

एक शब्द में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in one word : (Only two questions) $2\times\frac{1}{2}=1$

(i) कीदृश: पुरुष: अजस्रं प्रलपति ?

(ii) पाण्डित्यसम्भृतमति: कीदृश: भवति ?

(iii) सुवर्णं किं न करोति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in a complete sentence : (Only two questions) $2\times1=2$

(i) अतितरां निनादं किं करोति ?

(ii) मितप्रभाषी क: भवति ?

(iii) अल्पज्ञ: पुरुष: किं करोति ?

(इ) यथानिर्देशम् उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

निर्देशानुसार उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer as directed : (Only two questions) $2\times1=2$

(i) 'पुरुष:' इति पदस्य कृते विशेषणपदं किं प्रयुक्तम् ?

(ii) 'बहुभाषी' इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?

(iii) 'सुवर्णम्' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् अस्ति ?

12. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत।

निम्नलिखित नाट्यांश को पढ़कर उस पर आधारित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में दीजिए।

Read the following part of a drama and answer the questions based on them in Sanskrit. *5*

ऋतध्वजः — प्रथमं तु सखीवचनं श्रोष्यावः। तदनु स्वयमेव कुलगुरुं पितरौ च सभाजयितुं गमिष्यावः।

कुण्डला — परस्परप्रीतिमतोः भवतोः उपदेशस्य नास्ति कोऽपि अवकाशः, तदापि सखीस्नेहः मां भाषयति – भर्त्रा सदैव भार्या भर्तव्या रक्षितव्या च। यतो हि धर्मार्थकामसंसिद्धये यथा भार्या भर्तुः सहायिनी भवति तथा न कोऽपि अन्यः। परस्परमनुव्रतौ पतिपत्न्यौ त्रिवर्गं साधयतः। पतिः यदि प्रभूतं धनम् अर्जयित्वा गृहमानयति, तत्खलु पत्न्यभावे कुपात्रेषु दीयमानं क्षयमेति।

ऋतध्वजः — लक्ष्म्याः रक्षार्थं पत्न्याः सहयोगः अनिवार्यः।

मदालसा — कुण्डले ! लक्ष्मीपूजायां न मे प्रवृत्तिः। यदि लक्ष्मीः पूज्या प्रिया च अतिथिवर्यस्य, तदा इदानीमेव मे नमस्कारः।

प्रश्नाः

(अ) एकपदेन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

एक शब्द में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in one word : (Only two questions) $2\times\frac{1}{2}=1$

(i) प्रथमं तु किं श्रोष्यावः ?

(ii) पतिपत्न्यौ किं साधयतः ?

(iii) भार्या कस्य सहायिनी भवति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)

पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)

Answer in a complete sentence : (Only two questions) $2\times1=2$

(i) तदनु स्वयमेव किमर्थं गमिष्यावः ?

(ii) तदापि सखीस्नेहः मां किं भाषयति ?

(iii) पत्न्याः सहयोगः किमर्थम् अनिवार्यः ?

(इ) यथानिर्देशम् उत्तरत : (केवलं प्रश्नद्वयम्)
निर्देशानुसार उत्तर दीजिए : (केवल दो प्रश्न)
Answer as directed : (Only two questions) 2×1=2

(i) 'सुपात्रेषु' इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?

(ii) 'पतिपत्न्यौ' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किं प्रयुक्तम् ?

(iii) 'परस्परप्रीतिमतो: भवतो:' इत्यनयो: पदयो: विशेषणपदं किम् ?

13. (क) अधोलिखितस्य पद्यस्य भावार्थं मञ्जूषाप्रदत्तशब्दै: पूरयित्वा पुन: लिखत।
निम्नलिखित पद्य का भावार्थ मंजूषा में दिए गए शब्दों से भरकर पुन: लिखिए।
Rewrite the gist of the following verse by filling it with the help of the words given in the box. 3×1=3

एकेनापि सुपुत्रेण विद्यायुक्तेन साधुना।
आह्लादितं कुलं सर्वं यथा चन्द्रेण शर्वरी॥

भावार्थ:

एकेन अपि (i) __________ विद्या सहितेन (ii) __________ च सम्पूर्ण: वंश: तथैव प्रसन्नो भवति, यथा (iii) __________ रात्रि: प्रसन्ना भवति।

मञ्जूषा

चन्द्रेण, सुपुत्रेण, सज्जनेन।

अथवा (OR)

(ख) प्रदत्तभावत्रयात् शुद्धं भावार्थं चित्वा लिखत।
दिए गए तीन भावार्थों में से शुद्ध भावार्थ चुनकर लिखिए।
Write the correct essence from three essences of the following each part. 3×1=3

(अ) 'भोजने चामृतं वारि भोजनान्ते विषप्रदम्'।

(i) भोजनस्य मध्ये जलं अमृततुल्यं तथा भोजनस्य अन्ते विषतुल्यं भवति।

(ii) भोजनस्य मध्ये जलं विषतुल्यं तथा अन्ते अमृतम् इव भवति।

(iii) भोजनस्य मध्ये अन्ते च जलं विषयुक्तं भवति।

(आ) 'मया दृढं परीक्षितोऽसि'।

(i) मया त्वं परीक्ष्यसे।

(ii) अहं तव कठिनपरीक्षां कृतवान्।

(iii) मया पूर्वं त्वं दृष्टः असि।

(इ) 'युधिष्ठिरस्य एषा एव चिन्तनसरणिः'।

(i) तस्य ईदृशी प्रवृत्तिः नासीत्।

(ii) ज्येष्ठ-पाण्डुपुत्रस्य ईदृशी एव विचारधारा।

(iii) युधिष्ठिरस्य कुलपरंपरा ईदृशी एव।

14. अधोलिखित-श्लोकस्य प्रदत्ते अन्वये रिक्तस्थानानि मञ्जूषाप्रदत्त-शब्दानां सहायतया पूरयत।

निम्नलिखित श्लोक के दिए गए अन्वय में रिक्त स्थानों की पूर्ति मंजूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से कीजिए।

The prose-order rendering of the following verse is given. Fill in the blanks with the help of words given in the box. *3×1=3*

अक्षोभ्यः क्षोभितः केन लक्ष्मणो धैर्यसागरः।
येन रुष्टेन पश्यामि शताकीर्णमिवाग्रतः॥

अन्वयः

केन (i) ____________ अक्षोभ्यः लक्ष्मणः (ii) ____________ येन रुष्टेन (iii) ____________ इव अग्रतः पश्यामि।

मञ्जूषा

शताकीर्णम्, क्षोभितः, धैर्यसागरः।

15. (क) 'क' स्तम्भस्य वाक्यानां 'ख' स्तम्भस्य उपयुक्तवाक्यैः सह मेलनं कुरुत।

'क' स्तम्भ के वाक्यों का 'ख' स्तम्भ के उपयुक्त वाक्यों के साथ मिलान कीजिए।

Match the sentences of column 'क' with suitable sentences of column 'ख'. *4×1=4*

'क' स्तम्भः	*'ख' स्तम्भः*
i. त्रिविधं नरकस्येदं	1. वयं वा ननु तत् समम्।
ii. भरतो वा भवेद् राजा	2. केवलं जन्महेतवः।
iii. स पिता पितरस्तासां	3. करी च सिंहस्य बलं न मूषकः।
iv. पिको वसन्तस्य गुणं न वायसः	4. द्वारं नाशनमात्मनः।

अथवा (OR)

(ख) अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कित-पदानां प्रसङ्गानुसारं शुद्धम् अर्थं मञ्जूषातः चित्वा लिखत।

निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों का प्रसंगानुसार शुद्ध अर्थ मंजूषा से चुनकर लिखिए।

Choose and write the appropriate meanings of the underlined words in the following sentences with the help of the words given in the box. *4×1=4*

(i) असौ मया <u>हतः</u> शत्रुः।

(ii) विद्या ददाति विनयम् अत एव एवं <u>भणसि</u>।

(iii) नैकेनापि समं गता <u>वसुमती</u>।

(iv) त्यागाय संभृतार्थानाम् सत्याय <u>मितभाषिणाम्</u>।

मञ्जूषा

पृथ्वी, मारितः, अल्पभाषिणाम्, वदसि।

Prepp
Your Personal Exams Guide

खण्ड: 'घ'

(ii) संस्कृतसाहित्यस्य सामान्यपरिचय: *10 अङ्का:*

संस्कृत साहित्य का सामान्य परिचय

General Introduction to Sanskrit Literature

16. अधोलिखित-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)
निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (केवल तीन प्रश्न)
Answer the following questions. (Only three questions) *3×1=3*

(i) 'अनुशासनम्' इति पाठ: कस्मात् उपनिषद: संगृहीत: ?

(ii) 'प्रतिमानाटकम्' इति ग्रन्थस्य रचयिता क: ?

(iii) 'दौवारिकस्य निष्ठा' इति पाठस्य रचयिता क: ?

(iv) 'भोजप्रबन्ध:' इति पुस्तकात् क: पाठ: संगृहीत: ?

17. मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां साहाय्येन रिक्तस्थानानि पूरयित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)
मंजूषा में दिए गए शब्दों की सहायता से रिक्त स्थानों की पूर्ति करके लिखिए। (केवल तीन प्रश्न)
Fill in the blanks with the help of the words given in the box.
(Only three questions) *3×1=3*

(i) दण्डिन: ________ प्रसिद्धमस्ति।

(ii) छन्दोयुक्ता रचना ________ कथ्यते।

(iii) प्रसिद्ध: उपन्यासकार: बाणभट्ट: ________ ग्रन्थस्य रचयिता अस्ति।

(iv) ________ काव्यं चम्पू: कथ्यते।

मञ्जूषा

पद्यकाव्यम्, कादम्बरी, पदलालित्यम्, गद्यपद्यमयम्।

18. समुचितं मेलयत :
समुचित मिलान कीजिए :
Match properly : *4×1=4*

i.	नाटकस्य प्रारम्भे	1.	विदूषक:
ii.	हास्योत्पादक:	2.	दश
iii.	काव्येषु	3.	नान्दी
iv.	रूपकस्य भेदा:	4.	नाटकं रम्यम्